

Paauglystės ypatumai ir paramos bei bendravimo su paaugliu svarba

Paauglystė – svarbus gyvenimo laikotarpis, kuris tęsiasi nuo fizinio lytinio brendimo pradžios iki tol, kol pasiekiami savarankiško suaugusio žmogaus socialinė padėtis.

Pagrindinis paauglystės uždavinys – atrasti save. Paaugliai mokosi priimti sprendimus, įsipareigoti ir būti nepriklausomi. Suaugusieji turi juos gerbti, nes šios užduotys yra sudėtingos ir reikalauja drąsos. Pagrindinės užduotys paauglystėje reikalauja išmokimo, o šis išmokimas tai nėra vien paprastas tik teisingo atsakymo suradimas, svarbiausiai yra suprasti teisingo atsakymo prasmę, o „teisingas atsakymas“ yra kažkas, ką paauglys turi patirti ir išgyventi. Tai yra milžiniškas darbas, kurį atliekant būtina tėvų parama.

Dauguma paauglių išgyvena laikotarpį, kai mokykloje jiems tampa per sunku. Tokie periodai gali tęsti kelias savaites, jų metu neretai atsiranda ir socialinių problemų, krenta pažangumas. Tėvams užtenka tik išklaudyti savo vaiką, patarti, kaip susidoroti su iškilusiomis problemomis, sukurti šeimoje jaukią aplinką ir padrašinti paauglį aktyviau įsitraukti į mokyklinę veiklą.

Kriterijai, rodantys, kad paaugliui mokykloje per sunku ir kad jam reikia pagalbos:

- keletą kartų kartoja tą patį kursą;
- blogi pažymiai;
- sutrinka dėmesys – paauglys nebegali koncentruoti dėmesio, išlaikyti jo ilgesnį laiką;
- pamokų nelankymas;
- nedalyvauja jokiaje mokyklinėje veikloje;
- elgesio problemos – staigiai pasikeičia paauglio elgesys mokykloje;
- pasitikėjimo trūkumas;
- nekelia ateities tikslų arba jie labai riboti.

Ryšys tarp paauglio ir tėvų sudaro foną, kuriame vystosi visi kiti santykiai. Jei ryšys yra teigiamas, nekintamas ir jame jaučiami šiluma, rūpestis, meilė ir stabilumas, paaugliai daug greičiau vystosi socialiai.

Sėkmę tėvystėje ir paauglystėje nulemia:

- Stebėjimo procesas (kai tėvai domisi savo vaikais, jų veikla, pažįsta jų draugus); šis procesas sumažina netinkamo elgesio ir neigiamos bendraamžių įtakos tikimybę.
- Taisyklių ir ribų nustatymas (šeimoje nustatytos taisyklės ir ribos suteikia paaugliams stabilumo jausmą, kai jie stengiasi užmegzti santykius, prisiimti naujus vaidmenis. Tėvai turi įtraukti paauglius į taisyklių nustatymo ir pasekmių už tam tikrą elgesį numatymo procesą).
- Laisvė ir kontrolė (tai pasiekama palaikant teigiamus santykius su savo vaiku, nuoširdžiai domintis, kuo jis užsiima, skatinant nepriklausomo mąstymo pasireiškimą).

Kaip tėvai gali pagerinti bendravimo su vaikais įgūdžius?

- Vengdami uždaru klausimų (paaugliams reiktų užduoti tokius klausimus, kurie skatintų bendravimą, o ne nutrauktų jį).
- Išplėsdami pokalbį (užduoti vaikui tokius klausimus, kuriuose pakartojamos jo mintys, ar vartoti tokius pačius žodžius, kaip ir paauglys; kartoti tas pačias frazes).
- Pasidalindami savo mintimis (tėvai turi išsakyti savo mintis, bendraudami su savo vaiku, pvz.: „nežinau, kur kabinti šį paveikslą, kaip manai, kur jis labiausiai tiktų?“).
- Stebėdami įvairius ženklus (svarbu stebėti, kai paauglys demonstruoja ženklus, kai jau laikas baigti pokalbį; pvz., kai nebeatsakinėja į klausimus ar prašo tėvų pakartoti tai, ką jie sakė).

- Atspindėdami jausmus (tėvai gali atspindėti paauglio jausmus juos pakartotai, pvz.: „Atrodo, kad pyksti ant savo mokytojo.“ Tai naudinga, kai vaikas išgyvena stiprius jausmus, kurių jis pats iki galo nesuvokia).
- Pasitikslindami (klausydamiesi savo vaiko, tėvai turi pasitikslinti, ką jie jaučia, išsakydami tuos jausmus savais žodžiais; platesnis tėvų žodynas padeda paaugliams išreikšti savo išgyvenimus daug tiksliau ir kiek įmanoma aiškiau bei padeda suprasti savo mintis ir jausmus).

Tinkamo elgesio skatinimas padeda jauniems žmonėms jausti, kad jie yra savarankiški, ir stiprinti jų vertybes.

Parengta pagal Jurgitos Narmontienės metodinę priemonę socialiniams pedagogams.
Parengė vyresnioji socialinė pedagogė Ž. Michailova